

سواد دیجیتال

سواد دیجیتال: هدف، ضرورت و اجزای آن

فضای دیجیتال بخشی لاینفک از زندگی در دنیای امروز شده است. برای حضور موفق در دنیای دیجیتال و استفاده از ظرفیت‌ها و امکانات آن در کار و تحصیل و زندگی روزمره به مجموعه مهارت‌های جدیدی نیاز است که با عبارات مختلفی نظیر سواد رایانه‌ای، سواد دیجیتال، سواد اطلاعاتی، سواد رسانه‌ای و ... بیان شده‌اند. این انواع سوادها همپوشانی‌هایی با یکدیگر دارند، اما به طور کلی می‌توان گفت سواد دیجیتال مهارت‌های موردنیاز برای زندگی در دنیای دیجیتال و استفاده از ابزارهای فناورانه است.

تعریف سواد دیجیتال:

سواد دیجیتال، مجموعه مهارت‌هایی است که افراد را برای استفاده موثر از فضای دیجیتال برای موفقیت در زندگی شخصی، تحصیلی و حرفه‌ای توانمند می‌سازد. سواد دیجیتال به زبان ساده توانایی یافتن، ارزیابی، استفاده و به اشتراک‌گذاری اطلاعات و تولید محتوا با استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و اینترنت است.

سواد دیجیتال برای استفاده صحیح از بسترهای مختلف دیجیتالی لازم است. افرادی که توانایی استفاده از امکانات فضای آنلاین را ندارند، امکان مشارکت موثر در فعالیت‌های آموزشی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی را نخواهند داشت. فاصله یا شکاف دیجیتالی تنها مربوط به دسترسی یکسان به فناوری‌ها نیست. اینکه بلد نباشیم چگونه از فناوری استفاده کنیم هم منجر به شکاف دیجیتالی می‌شود. بی‌سواد دیجیتال مانع بازیابی و دسترسی اطلاعات صحیح و مرتبط می‌شود حتی وقتی که این اطلاعات و فناوری‌های لازم در دسترس هستند. نابرابری در دسترسی و استفاده از فن آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی منجر به شکاف دانایی و در نهایت شکاف اقتصادی می‌شود. از دست دادن فرصت‌های اقتصادی و استخدامی، فقط یکی از مظاهر آسیب‌های بی‌سوادی دیجیتال است.

مردم به طور روزافزون از شبکه‌های اجتماعی برای گذران وقت، ارتباط با دوستان و حتی خرید و فروش استفاده می‌کنند. فقدان سواد دیجیتال می‌تواند منجر به قربانی شدن آنها از طریق دستکاری عکس‌هایشان و سرقت هویت، ایمیل‌های جعلی و فیشینگ شوند. کسب هویت دیجیتال شخصی بدون سواد دیجیتال امکان‌پذیر نیست. از آنجا که امروزه بسیاری از مشاغل نیاز به مهارت‌های پایه رایانه‌ای و اینترنت دارند، افرادی که با سواد دیجیتال هستند شانس بیشتری برای شغل‌یابی دارند.

- با افزایش نقش فناوری در زندگی روزمره مردم، سواد دیجیتالی نیاز جامعه امروز است تا در جامعه اطلاعاتی و اقتصاد دانش مدار بتوانند عملکرد خوبی در کار، تحصیل و یادگیری مادام‌العمر داشته باشند. در واقع همانند انواع دیگر سواد، هدف سواد دیجیتال، توانمند کردن افراد است. به همین دلیل، بسیاری از نظام‌های آموزشی جهان، ارتقای سطح سواد دیجیتال را در برنامه آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان و نیز در برنامه‌های آموزشی دانشگاهی گنجانده‌اند. آن‌ها بر این باورند که بی‌سوادی دیجیتال می‌تواند مانع مشارکت مؤثر افراد در جامعه شود.

جوامع پیشرفته با استفاده موثر از فناوری‌ها در کسب و کارهای خود، راه اندازی استارت‌آپ‌ها و اپلیکیشن‌ها توسعه اقتصادی خود را موجب شده‌اند. پیش نیاز موفقیت در کسب و کارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات، داشتن سواد دیجیتال است که بازیابی و دسترسی به اطلاعات مرتبط را امکان‌پذیر می‌سازد. نرخ بالای بیکاری در ایران فعالیت‌های کارآفرینی و اشتغال زایی را می‌طلبد. بخش بزرگی از این فعالیت‌ها می‌تواند مبتنی بر فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی باشد که هزینه آغاز و سرمایه‌گذاری چندانی را نمی‌طلبند. نمونه‌هایی از این فعالیت‌ها را می‌توان در کسب و کارهای آنلاینی مانند اسنپ، دیجی کالا، علی بابا، ایوند دید که فقط یک فکر خلاق و مهارت استفاده از فن آوری‌ها موجب ایجاد آنها شده است.

سواد دیجیتال برای چه افرادی لازم است؟

عموم افراد (خانواده‌ها، زنان خانه‌دار، بازنشستگان، سالمندان و...)

برای استفاده از امکانات آنلاین برای خرید و بانکداری و...، برای ارتباط موثر با دوستان و آشنایان در فضای مجازی، برای دور ماندن از آسیب‌های فضای مجازی و کلاهبرداری‌ها، برای دسترسی به اطلاعات معتبر در زمینه‌های بهداشتی و سلامتی و کسب مهارت‌های مختلف زندگی و...، برای محافظت از کودکان در فضای دیجیتال

کارکنان شرکت‌ها و سازمان‌ها

نیروی انسانی در زمره مهم‌ترین سرمایه‌های هر کسب و کاری هستند. مهارت سواد دیجیتال با استفاده موثر از ابزارهای فناوری‌های که انجام بهینه‌تر و سهل‌تر فعالیت‌ها را سبب می‌شوند کارکنانی توانمندتر می‌سازد. تصور کنید کارمندی را که به دلیل عدم حفاظت از فایل‌ها و ویروسی شدن رایانه‌اش تمام اطلاعات کاری خود را به باد داده است و یا کارمندی که به دلیل فقدان مهارت‌های جستجو در وب، قادر به پیدا کردن اطلاعات کاری موردنیاز خود نیست. کارکنانی که از سواد دیجیتال بی‌بهره‌اند و یا سطح اندکی از آن را واجد هستند، نمی‌توانند سازمان خود را به خوبی پیش ببرند.

دانش‌آموزان و دانشجویان:

برای موفقیت تحصیلی، استفاده بهینه از امکانات فضاهای آموزشی، دسترسی به اطلاعات معتبر و روزآمد، کسب مهارت‌های اشتغال و آماده کردن خود برای بازار کار

کارجویان:

برای فراگیری مهارت‌های اولیه شغلی یا بی نظیر رزومه‌نویسی، جستجوی فرصت‌های شغلی، پیدا کردن مسیر شغلی مناسب، کسب مهارت‌های موردنیاز بازار کار

برای اینکه باسواد دیجیتال شویم به چه مهارت‌هایی نیاز داریم؟

سواد دیجیتال طیف بسیار گسترده‌ای از مهارت‌ها (از جمله مهارت‌های سواد اطلاعاتی و سواد رسانه‌ای) را در بر می‌گیرد. اما افراد در سطوح مختلف زندگی و کاری و تحصیلی به مهارت‌های متفاوتی نیاز دارند. به طور مثال ممکن است توانایی تولید محتوا در ویکی‌پدیا برای یک دانشجو و دانش‌آموز نیاز باشد اما برای گروه دیگری از افراد ضروری نباشد. به طور کلی مهارت‌های زیر به عنوان مهارت‌های سواد دیجیتال در متون ذکر شده است:

1. توانایی استفاده از ابزارهای مبتنی بر گوشی تلفن همراه برای مدیریت زندگی شخصی (همانند ابزارهای مدیریت زمان، یادداشت برداری و...)
2. توانایی مدیریت فایل‌ها و اطلاعات (نام‌گذاری، ذخیره و نگهداری فایل‌ها در فضای آنلاین و به اشتراک‌گذاری آنها، ابزارهای مدیریت لینک‌ها)
3. توانایی ویرایش عکس و فیلم
4. کاربری گوشی‌های هوشمند
5. مهارت جستجو در وب
6. تفکر نقادانه و مهارت‌های ارزیابی اطلاعات
7. توانایی استفاده از ظرفیت‌های آموزش و یادگیری در وب
8. تولید محتوای چندرسانه‌ای (پادکست، ویدکست)
9. توانایی طراحی پوستر
10. توانایی طراحی یک وبسایت ساده
11. وبلاگ‌نویسی
12. توانایی تولید محتوا در ویکی‌پدیا
13. آشنا با اصول ایمیل‌نگاری

14. توانایی استفاده از هشتگ
15. رعایت نتیکت (آداب حضور در شبکه‌های اجتماعی)
16. امنیت در فضای مجازی (انتخاب پسرود، بانکداری و خرید اینترنتی، موادی از قانون جرائم رایانه‌ای)
17. حضور موثر در وب (مراقبت از هویت دیجیتال- پیشگیری از اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی- بهتر دیده شدن در فضای آنلاین)
18. توانایی نگارش یک رزومه جذاب
19. استفاده از لینکدین برای کاریابی
20. توانایی ایجاد یک فایل ساده در ورد
21. توانایی ایجاد یک فایل پاورپوینت ساده
22. توانایی کار با مرورگرهای وب و تنظیمات آن
23. توانایی کار با ویندوز
24. توانایی کار با نقشه‌ها و ابزارهای مسیریابی (جی.پی.اس)
25. توانایی تشخیص اخبار جعلی
26. اتصال به اینترنت با استفاده از سیم کارت گوشی تلفن همراه (تنظیمات، انتخاب مناسب‌ترین گزینه‌ها از طرح‌های پیشنهادی اپراتورهای تلفن همراه)
27. رعایت حقوق مالکیت فکری در استفاده از محتوای رایگان وب (مجوز کپی‌رایت کامنز، جستجو در منابع تحت این مجوز)
28. آشنا با اصول حفاظت از کودکان در فضای دیجیتال

نویسنده: دکتر مریم صرافزاده

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده(ها):	مریم صراف زاده
عنوان مقاله:	سواد دیجیتال
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ – (عنوان لاتین: 2.0 i-Kitābdār)
دوره مجله (Vol):	۵
شماره مجله (Issue):	۲
سال (Year):	۱۳۹۸
شناسه دیجیتال (DOI):	http://lib2mag.ir/10246
لینک کوتاه:	